

PREGLED POSLOVANJA HRVATSKIH LJEVAONICA U 2008.

Sažetak

U radu je prikazan pregled proizvodnje i financijsko poslovanje 30 hrvatskih ljevaonica u 2008., a prema praksi Europskog udruženja ljevaonica – CAEF. Uporabljene su podaci iz 30 «Računa dobiti i gubitka poduzetnika» za 2008. koji dostavljeni FINA-i (Financijskoj agenciji Hrvatske). To su 22 ljevaonice koje posluju kao samostalna d.d. ili kao d.o.o. i 8 ljevaonica koje su sastavni dio tih d.d. ili d.o.o. Uz to, Udruženje je uobičajenom anketom prikupilo podatke o stvarnoj proizvodnji, broju zaposlenih i neto plaći za sve hrvatske ljevaonice u 2008., tako da se podaci u ovom radu mogu smatrati vrlo pouzdanim. Posebno je značajno da Udruženje prvi puta prikazuje dodanu vrijednost i druge bitne financijske kriterije za procjenu uspješnosti poslovanja hrvatskih ljevaonica što je svakoj ljevaonici prijeko potrebno za sagledavanje vlastitog stanja, usporedbu s drugim ljevaonicama i za poduzimanje potrebnih mjera u budućoj proizvodnji.

Uvod

U Hrvatskoj je u 2008. bilo aktivno 40 ljevaonica koje su imale 4425 zaposlenih i proizvodnju od 72.515 t odljevaka (što je za 0,1 % više od količine koja je prikazana u Izvještaju prikazanom na godišnjoj skupštini Udruženja u veljači 2008.g.). Pri tome je bilo željeznog lijeva 53.921 t (74,4 %), aluminijskog 16.715 t (23,1 %) i 1.812 t (2,5 %) lijeva na osnovi Cu, Zn i Pb.

U Hrvatskoj se veličina poduzetnika (d.d. i d.o.o.) razvrstavaju prema NN 109/07, po kojima su na osnovi godišnjeg poslovnog prihoda i broja zaposlenih:

- veliki poduzetnici oni koji imaju više od 250 zaposlenih i više od 260 mil. kn poslovnog prihoda,
- srednji poduzetnici su sa više od 50 a manje od 250 zaposlenih i sa više od 65 a manje od 260 mil. kn poslovnog prihoda,
- mali su poduzetnici s manje od 50 zaposlenih i manje od 65 mil. kn prihoda.

1. Pregled poslovanja

Prema valjanim i uporabljivim podacima za 2008., koji su po Zakonu dostavljeni Financijskoj organizaciji Hrvatske (FINA), u Hrvatskoj su od ukupno 40 ljevaonica, uključujući i obrtničke, bile 22 ljevaonice registrirane kao dionička društva ili društva s ograničenom odgovornošću a 8 ih je bilo u sklopu tih d.d. ili d.o.o. i tih 30 ljevaonica su proizvele 65.770 t odljevaka (90,6 % od ukupno proizvedenih 72.515 t) sa 4152 zaposlenika (94,0 % od ukupno zaposlenih 4.425). Od tih 30 ljevaonica, 21 su male, 8 je srednjih a 1 je velika. U nastavku će se analizirati poslovanje tih 30 ljevaonica u 2008., a na osnovu podataka u tablicama 1 i 2. Pri tome je dodana (novostvorena) vrijednost (DV) izračunata iz troškova zaposlenih i amortizacije kojima je dodana dobit prije oporezivanja (ako je ostvarena) ili je od DV oduzet gubitak prije oporezivanja (ako je tvrtka poslovala s gubitkom).

Tablica 1. Poslovni rezultati hrvatskih ljevaonica u 2008. (1 € = 7,3 kn)

Red. broj	Ljevaonica	Zaposlenih u ljevaonici	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	Am. – amortizacija 1000 €	Dobit prije oporezivanja 1000 €	Gubitak prije oporezivanja 1000 €	Troškovi zaposlenika 1000 €	Mjesečna neto plaća €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost 1000 €	D.V. po zaposlenom €	Izvoz	
												tona	1000 €
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
<i>Velika ljevaonica</i>													
1.	<i>P.P.C. Buzet Buzet</i>	657	4855	63302	5178	118	-	9233	699	14529	22114	4855	32443
<i>Srednje ljevaonice</i>													
1.	<i>Ferro-preis Čakovec</i>	153	7611	14740	432	681	-	2098	708	3211	20987	7611	12634
2.	<i>Lipovica Popovača</i>	248	2528	12494	655	72	-	3280	687	4007	16157	1428	7669,5
3.	<i>Ljevaonica Bjelovar</i>	194	8130	13641	313	-	1147	2728	692	1894	9763	7000	9722,2
4.	<i>TCG Benkovac</i>	282	4239	21452	1178	544	-	3589	668	5311	18833	4239	21000,0
5.	<i>MIV Varaždin</i>	681	7165	26961	943	47	-	6850	520	7840	11512	4328	16304,5
6.	<i>Plamen Požega</i>	424	10000	21214	1207	186	-	4050	512	5443	12837	5800	13407,2
7.	<i>RS Metali Samobor</i>	299	5099	9470	498	274	-	2354	436	3126	10455	3420	6717,0
8.	<i>Saint Jean Sl. Brod</i>	138	1408	9476	1174	464	-	1193	533	2831	20514	1408	9487,1
Ukupno		2419	46180	129448	6400	2268	1147	26142	-	33663		35234	96941,5
<i>Male ljevaonice</i>													
1.	<i>3. maj * Rijeka</i>	45	1535	2663	19	-	367	639	642	291	6467	775	737,5

Tablica 1 (nastavak 1)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
2.	<i>Almos Kutina</i>	134	1300	4954	197	-	439	1164	455	922	6881	1000	3333,3
3.	<i>Bensam Glina</i>	50	270	1120	142	105	-	438	450	685	13700	-	-
4.	<i>Brodosplit * Split</i>	72	1824	4260	30	-	587	1023	616	466	6472	1642	4831,4
5.	<i>Dalekovod * Vel.Gorica</i>	52	460	10924	214	509	-	1526	1150	2249	43250	293	1897,0
6.	<i>EP Group Zagreb</i>	44	177	1615	92	-	55	623	696	660	15000	125	1250,0
7.	<i>Felis Sisak</i>	178	2200	7895	232	50	-	1885	532	2167	12174	550	1875,0
8.	<i>HS produkt* Karlovac</i>	20	15	683	121	63	-	195	503	378	18900	-	-
9.	<i>IMPK Ivanić Grad</i>	21	114	909	24	7	-	270	663	301	14333	-	-
10.	<i>Ivanal Lozovac</i>	93	1600	6101	547	-	194	1055	582	1408	15140	1600	5920,0
11.	<i>Ljevaonica Duga Resa</i>	82	1110	2839	313	104	-	539	350	956	11658	600	1217,0
12.	<i>Ljevaonica Krapina</i>	37	110	933	-	61	-	325	447	386	10432	52	501,0
13.	<i>Metal product* Zagreb</i>	9	70	836	52	96	-	133	724	281	31222	-	-
14.	<i>Metalko Buje</i>	11	38	565	125	29	-	112	504	266	24182	-	-
15.	<i>MIO * Osijek</i>	6	96	202	8	-	11	43	387	40	6667	-	-
16.	<i>Munja * Zagreb</i>	27	870	1799	212	54	-	195	383	461	17074	870	1350,0
17.	<i>Somet Rijeka</i>	9	125	291	3	18	-	66	392	87	9667	-	-

Tablica 1 (nastavak 2)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
18.	<i>Strojar Bistra</i>	53	249	3017	38	11	-	543	523	592	11170	150	1944,4
19.	<i>Tekstilpromet Zagreb</i>	73	338	2419	291	-	35	795	549	1051	14387	164	238,0
20.	<i>Vulkan Zagreb</i>	50	2100	2242	37	151	-	870	1070	1058	21160	-	-
21.	<i>Že-Če* Karlovac</i>	10	82	186	8	4	-	75	354	87	8700	25	450,0
Ukupno		1076	14683	56452	2705	1252	1688	12514		14792		7846	25544,6
Sveukupno		4152	65718	249202	14283	3638	2835	47889	591	62984	15170	47935	154929

*Te su ljevaonice u sastavu d.d. ili d.o.o. i njihovo je poslovanje procijenjeno srazmjerno udjelu zaposlenih u ljevaonici

2. Osvrt na proizvodnju i poslovanje u 2008.

- *Broj zaposlenih.* U 30 ljevaonica koje su d.d. ili d.o.o. (22 ljevaonice) i u 8 ljevaonica koje su u sastavu tih d.d. ili d.o.o. bilo je 4125 zaposlenih što je 94 % od ukupno zaposlenih 4425, u što su uključene i obrtničke ljevaonice.
- *Proizvodnja.* U spomenutih 30 ljevaonica proizvedeno je 65718 t što je 90,6 % od ukupno proizvedenih odljevaka (72515 t).
- *Poslovni prihod.* Kao d.d. ili d.o.o. iskazale su ga 22 ljevaonice, dok je za 8 ljevaonica u sastavu tih d.d. ili d.o.o. poslovni prihod uzet srazmjerno udjelu zaposlenih u ljevaonici. Tako je poslovni prihod za 30 ljevaonica u 2008. iznosio 249.002.000 €, što ga je ostvarilo 4152 zaposlena. Na temelju 94 %-tnog udjela 4152 zaposlena u ukupno zaposlenim (4425), može se uzeti da je poslovni prihod svih 40 ljevaonica Hrvatske 265.100.000 € (249 mil. €/0,94) ili 60.000 €/zaposlenom. Prema podacima, koje je tajnik The European Foundry Industry (CAEF) Max Schumacher iznio na Savjetovanju u Portorožu 2009., 21 ljevaonica koje su udružene u CAEF, u 2008. su ostvarile poslovni prihod od 42 milijarde € sa 320.000 zaposlenih, što iznosi oko 131.000 €/zaposlenom (u Sloveniji je 98.000 €).
- *Dobit/gubitak prije oporezivanja.* Prema tablici 1, od 30 ljevaonica u 2008. 8 ih je poslovalo s gubitkom, pa je ukupni pozitivni saldo svega oko 803.000 € (3.638.000 – 2.835.000 €). Moglo bi se reći da je poslovanje bilo s pozitivnom 0.
- *Prosječni mjesečni neto OD* u 2008. iznosio je oko 591 €, što je 86 % od državnog prosjeka.
- *Dodana vrijednost (DV)* za 30 spomenutih ljevaonica sa 4152 zaposlena iznosila je 63 mil. € ili 67 mil. € za 4425 zaposlena, što iznosi oko 15.170 € po zaposlenom; u Sloveniji je 24.570 €/zaposlenom.
- *Izvoz odljevaka.* Te je podatke Udruženje prikupilo izravno od ljevaonica, a podatci u tablici 1 se odnose samo na 30 ljevaonica, Dakle, direktni izvoz svih 40 ljevaonica Hrvatske u 2008. iznosio je 49.166 t (67,80 % od proizvedenih 72.515 t) u vrijednosti od 146,1 mil. €. Još je bilo 3605 t indirektnog izvoza odljevaka u vrijednosti 8,4 mil. €. Tako je direktni i indirektni izvoz odljevaka iznosio 52.771 t (72,8 % od ukupno proizvedenih) u vrijednosti od 154,5 mil. €. U prikazanom izvozu nisu uključeni odljevci koji su uključeni u proizvode *TLM* – Šibenik, *HS produkta* – Karlovac i u pečene proizvode *Plamana* – Požega.

3. Poslovanje ljevaonica Hrvatske (iz tablice 1) po vrstama lijeva

Tablica 2. Ljevaonice aluminijskog lijeva

Red . broj	Ljevaonica	Broj zaposlenih	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost, 1000 €
1.	<i>TCG - Benkovac</i>	282	4239	21452	5311
2.	<i>Ivanal - Lozovac</i>	93	1600	6101	1408
3.	<i>Lipovica - Popovača</i>	248	2528	12494	4007
4.	<i>Ljevaonica Krapina – Krapina</i>	37	110	933	386
5.	<i>P.P.C. – Buzet</i>	657	4855	63302	14529
6.	<i>Že-Če – Karlovac</i>	10	82	186	87
7.	<i>Saint Jean – Sl. Brod</i>	138	1408	9476	2831
8.	<i>MIO – Osijek</i>	6	96	202	40
9.	<i>Almos – Kutina</i>	134	1300	4954	922
10.	<i>Dalekovod – Vel. Gorica</i>	52	460	10924	2249
Ukupno		1657	16678	130024	31770

Ljevaonice aluminijskog lijeva sudjeluju sa 37,5 % (1657/4425) u ukupno zaposlenim, 49 % u ukupnom poslovnom prihodu (PP) (130 mil. €/265 mil. €) i sa 47 % u ukupnoj DV (31,77 mil. €/67 mil. €)

Tablica 3. Ljevaonice sivog i nodularnog lijeva

Red. broj	Ljevaonica	Broj zaposlenih	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost, 1000 €
1.	<i>3. maj – Rijeka</i>	45	1535	2663	291
2.	<i>Brodosplit - Split</i>	72	1824	4260	466
3.	<i>Tekstilstroj - Zagreb</i>	73	338	2418	1051
4.	<i>Ferro-preis - Čakovec</i>	153	7611	14740	3211
5.	<i>Ljevaonica Bjelovar - Bjelovar</i>	194	8130	13641	1894
6.	<i>Ljevaonica Duga Resa - Duga Resa</i>	82	1110	2839	956
7.	<i>MIV - Varaždin</i>	681	7165	26961	7840
8.	<i>Plamen - Požega</i>	424	10000	21214	5443
9.	<i>Vulkan - Zagreb</i>	50	2100	2242	1058
Ukupno		1774	39813	90778	22210

Ljevaonice SL i NL sudjeluju sa 40,1 % u ukupno zaposlenima, 34 % u ukupnom PP i 33 % u ukupnoj DV.

Tablica 4. Ljevaonice čeličnog lijeva

Red. broj	Ljevaonica	Broj zaposlenih	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost, 1000 €
1.	<i>Felis - Sisak</i>	178	2200	7895	2167
2.	<i>Bensam – Glina</i>	50	270	1120	685
3.	<i>HS produkt - Karlovac</i>	20	15	683	378
Ukupno		248	2485	9698	3230

Sudjeluju sa 5,6 % u ukupno zaposlenima, sa 3,7 % u PP i 4,8 % u DV.

Tablica 5. Ljevaonice obojenih metala

Red. broj	Ljevaonica	Vrsta lijeva	Broj zaposlenih	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost, 1000 €
1.	<i>Strojar – Bistra</i>	Na osnovi Cu	53	249	3017	592
2.	<i>Metalko – Buje</i>	Na osnovi Cu	11	38	565	266
3.	<i>EP Group – Zagreb</i>	Na osnovi Zn	44	177	1615	660
4.	<i>Munja – Zagreb</i>	Na osnovi Pb	27	870	1799	461
Ukupno			135	1334	6996	1979

Sudjeluju sa 3 % u ukupno zaposlenima, sa 2,6 % u PP i sa 3 % u DV.

Tablica 6. Ljevaonice raznog lijeva

Red. broj	Ljevaonica	Broj zaposlenih	Proizvodnja t	P.P. – poslovni prihodi 1000 €	D.V. – dodana (novostvorena) vrijednost, 1000 €
1.	<i>RS metali – Samobor</i>	299	5099	9470	3126
2.	<i>IMPK – Ivanić Grad</i>	21	114	909	301
3.	<i>Metalproduct – Zagreb</i>	9	70	836	281
4.	<i>Somet - Rijeka</i>	9	125	291	87
Ukupno		338	5408	11506	3795
Ukupno u 30 ljevaonica		4152	65718	249002	62984

Udio na razini Hrvatske je: 4152 zaposlena (94 % od 4515), 65718 t odljevaka (90,6 % od 72515 t), 249,002 mil. € PP (94 % od 265,1 mil. €) i 62,984 mil. € DV (94 % od 67 mil. €).

4. Ostale i obrtničke ljevaonice koje nisu financijski obrađene

Tablica 7. Ostale ljevaonice

Red. broj	Ljevaonica	Vrsta lijeva	Broj zaposlenih	Proizvodnja t
1.	<i>Croatia-pumpe</i> - Karlovac	Razni	26	92
2.	<i>Dalit</i> – Daruvar	SL i NL	140	4000
3.	<i>Đ.Đaković</i> – Sl. Brod	SL i NL	40	2200
4.	<i>Kovina</i> – Veliko Trgovišće	Al	7	30
5.	<i>Werner-metal</i> – Zlatar Bistrica	Al	27	97
Ukupno			240	6419

U Hrvatskoj one sudjeluju sa 5,4 % u zaposlenima i sa 8,9 % u proizvodnji odljevaka.

Tablica 8. Obrtničke ljevaonice

Red. broj	Ljevaonica	Vrsta lijeva	Broj zaposlenih	Proizvodnja t
1.	<i>Jezero-metal</i> – Veliko Trgovišće	Al	8	47
2.	<i>Metalac</i> – Đurđenovac	SL	6	98
3.	<i>Ljevaonica Antolčić</i> – Križevci	Al	4	35
4.	<i>Ljevaonica Rešetar</i> – Šenkovac	SL	5	131
5.	<i>Ljevaonica Kundija</i> - Šapjane	Na osnovi Cu	10	67
Ukupno			33	378
Sveukupno 40 ljevaonica			4425	72515

U Hrvatskoj one sudjeluju sa 0,7 % u ukupno zaposlenima (4425) i 0,5 % u ukupnoj proizvodnji (72315 t).

Zaključak

Do sada je poslovanje naših ljevaonica procjenjivano uglavnom na temelju proizvedenih tona i prihoda od prodaje. Ovim se radom prvi puta uvodi dodana vrijednost kao temeljni kriterij za procjenu poslovanja hrvatskih ljevaonica. Tako su hrvatske ljevaonice u 2008. imale 15170 € dodane vrijednosti po zaposlenom dok su npr., slovenske ljevaonice imale 24.570 €.

Za povećanje dodane vrijednosti i dostizanje razine europskih ljevaonica u CAEF, management u našim ljevaonicama treba, između ostalog, obratiti pozornost na:

- troškove osnovnog i pomoćnog materijala, goriva i energije;
- izdvajanje za amortizaciju, unapređenje tehnologije proizvodnje i usavršavanje zaposlenih, što je u izravnoj zavisnosti od udjela dobiti (profita) za te namjene;
- izdatke za zaposlene, pri čemu treba zadržati motiviranost uz objektivnu okolnost da država određuje poreze i doprinose;
- škart odljevaka.

Očigledno, da je za razmatranje ovih zaključaka potrebna jedna druga prigoda.